

Mátyás király cseh és osztrák hódításai

Mátyás király uralkodása idején a Magyar Királyság Európa egyik legerősebb államalakulata volt. Nemcsak erős hadserege, hanem a magyar király kiváló diplomáciai érzéke tette azzá.

(folytatás lapunk július 19-i számából)

A Magyar Királyság katonai erejét és nemzetközi tekintélyét Mátyás nagyszabású külpolitikai terveinek végrehajtására használta fel. Célja egy erős dunai királyság megteremtése volt. Csehország és az osztrák örökös tartományok meghódítását, később pedig a német-római császári korona megszerzését tűzte ki célul. Úgy vélte, csak egy nagyméretű közép-európai erőösszpontosítás után nyílna lehetősége a törökök balkáni hatalmának megtörésére. Politikai elképzelésnek megfelelően külpolitikája a törökök felé védekező, Nyugat felé viszont támadó volt.

A kortársak és az utókor kétféleképpen értékelte Mátyás nyugati hódításait. Voltak, akik a Hunyadiak vezetésével létrehozandó közép-európai birodalmat tartották Magyarországot utolsó esélyének arra, hogy elkerülje a katonai vereséget az egyre erősödő török birodalommal szemben. Mások viszont felelőtlen és költséges háborúnak tartották Mátyás nyugati hadműveleteit, amikor délen a törökök már Magyarország határainál álltak. Ez utóbbiak szerint a nyugati hadjáratokra kiadott pénzt és energiát a törökök elleni háborúkra kellett volna fordítani. Mátyás külpolitikai mozgásterét nyugaton a német-római császárság, valamint a cseh királyság, délen pedig a török birodalom határozta meg.

Hódíts, hogy meg ne hódítsanak

Uralkodásának első éveiben Mátyás királynak az osztrák és a cseh hódító törekvésekkel kellett megküzdenie. III. Frigyes császár és Pogyebrád György Magyarország megszerzésére összpontosították erejüket. Mátyás politikáját mégsem a német- és a csehellenes közhangulat határozta meg, amikor eldöntötte a cseh királyság és Ausztria meghódítását. Külpolitikáját befolyásolta a nagy horderejű dél-német tőke kelet-európai terjeszkedése, főleg az a meglátás, hogy a centralizációs politikájához oly nélkülözhetetlen pénzt nem találhatja meg Magyarországon. A Magyarországról kivándorló pénz első külföldi állomása Bécs és Boroszló volt. E két város együttes birtoklása egyet jelentett egész Közép- és Kelet-Európa kereskedelmi forgalmának ellenőrzésével, gyakorlatilag a kereskedői haszon megcsapolásának lehetőségével. Mátyás elég erősnek érezte magát Ausztria és Csehország meghódításához, de más uralkodók is táplálták birodalomalapítási ambíciókat Közép-Európában. Jagelló Kázmér lengyel király, Habsburg Albert veje szintén igényt emelt a magyar és a cseh trónra, akárcsak III. Frigyes a Habsburgok jogán. Ilyen körülmények között a magyar uralkodónak nem volt más választása: vagy kitör abból a bűvös körből, amelyen centralizációs politikája menthetetlenül visszahajlik a bárói ligák útvesztőibe, vagy a királyi hatalom belső megrokkadásával maga és országa esik áldozatul a külső

hódításnak. Jelszava a hódíts, hogy meg ne hódítsanak elve volt.

Csehország elleni háború

Hunyadi Mátyás 1468-ban Pogyebrád György cseh király ellen indított támadást. A cseh uralkodó Mátyáshoz hasonlóan saját erejéből emelkedett a trónra. Annak ellenére, hogy Mátyást már vejévé fogadta, és semmi oka nem volt a vele való jó viszonyt megbontani, mégis tárgyalásokba bocsátkozott III. Frigyes német-római császárral, akinek titkos szerződésben megígérte, megszerzi neki Magyarország trónját. Viszonzássul a császár kilátásba helyezte számára Magyarországot háromévi jövedelmét és a magyar sóból származó jövedelmeket.

lázas fészkeire is kiterjesztenie. Közben az 1467-i országgyűlésen kieroszakolta azt az adóreformot, amely zsoldos seregének a felállítását és állandósítását tette lehetővé.

Mátyás cseh háborújának előzményét az jelentette, hogy 1466-ban a pápa eretnökké nyilvánította a cseh királyt, mert az vasságilag is a husziták oldalára állt. Miután a pápa kiátkozta a keresztény egyházból Pogyebrád György királyt, Mátyás nagy lendülettel indított hadat Prága ellen. A háborúval a magyar politikai elit nagy többsége nem értett egyet, mert az előkészületek az adóprés megszorításával jártak. Az adót csak az országgyűlés vethette ki. Míg régebben néhány év is eltelt, míg összehívták az országgyűlést, a cseh háború idején Mátyás kérésére, szinte kéthavonta kerekedhettek fel a küldött urak, hogy minden megyéből a Rákos mezejére utazzanak az adó megszavazása végett. Korabeli közmondássá vált, hogy „a sűrűn tartott országgyűlések majdnem csak adót megszavazó géppé váltak.”

a Boroszló falai közé zárkózott Mátyást. Ekkor tűnt ki a zsoldos sereg fölénye a feudális haderő fölött. A szövetségesek ostroma meghiúsult. Ulászló 1478 végén megkötötte Mátyással az olmutzi békét, melynek értelmében mindketten megtartották a cseh királyi címet, s megosztották az országot: Mátyásé lett Szilézia, Morvaország és Lausitz.

oszmánokkal szembeni passzív politikája lehetővé tette, hogy a törökök a Száva jobb partján felépítsék Szabács várát, de ezt Mátyás király 1476. február 15-én többhónapos ostrom után elfoglalta.

Az 1480–1481-es törökellenes csata Szarajevó és Szendrő mellett magyar győzelemmel végződött, amelynek hatására II. Bajazid szul-

A kortársak és az utókor kétféleképpen értékelte Mátyás nyugati hódításait. Voltak, akik a Hunyadiak vezetésével létrehozandó közép-európai birodalmat tartották Magyarországot utolsó esélyének arra, hogy elkerülje a katonai vereséget az egyre erősödő török birodalommal szemben.

Háborúk a Habsburgok ellen

A III. Frigyes elleni hadjáratban Mátyás híres fekete serege a magyar bárók bandériumainak segítségével közel egy évtizedig tartó szívós várharokban felmorzsolta a csá-

tán 1483-ban békét kötött Mátyással, s azt öt év múlva meghosszabbította. Ha Mátyás átérezte volna igazi hivatását, a török hatalom visszaszorítását, a mohácsi katasztrófát és egyéb más veszedelmet is elkerülhetett volna az ország.

„S nyögte Mátyás bús hadát / Bécsnek büszke vára...” – Koroknyai Ottó festménye (1899)

III. Frigyesnek nem volt anyagi lehetősége a hadviselésre. Ausztriai tartományaiban is – a Magyar Királysággal egyetértésben – a nagyurak közül sokan lázadoztak ellene. Így Mátyásnak ideje maradt a belső rend helyreállítására: az 1462 utáni egységes Magyarországgal már kevésbé volt kedve III. Fri-

Mátyás keresztes hadjáratot indított Pogyebrád György cseh király ellen. A katolikus cseh rendek támogatásával 1468-ban Mátyást cseh királlyá választották, a hadműveletek azonban váltakozó sikerrel zajlottak. A trónt Hunyadi Mátyás még Pogyebrád halála után sem tudta elfoglalni, mert a cseh

szár ellenállását. 1485. június 1-én a magyar uralkodó elfoglalta Bécsét, és ezzel a Habsburgok osztrák tartományai Mátyás uralma alá kerültek.

1486-ban Mátyás király székhelyét Budáról Bécsbe tette át. Ennek ellenére a magyar uralkodó alapvető célját, a német területek birtoklását nem tudta megvalósítani. A német-római birodalom rendjei nem választották meg római, azaz német királlyá. Nem tudta elérni, hogy a császári trón várományosa legyen. Ellenében a birodalmi rendek 1486-ban Habsburg Miksát, III. Frigyes fiát választották királyukká.

Mátyás törökellenes politikája

Bár Mátyás király uralkodása idején a törökök az ország határainál állottak, a magyar uralkodó nem vállalta fel apja oszmánellenes politikájának folytatását. 1463. december 25-én Mátyás többhónapos ostrom után elfoglalta Jajca várát, ahol a törökök elleni védelem egyik legfontosabb központját építette ki. Az

Mátyás nemzetközi tekintélye

Mátyás király korának egyik legkiemelkedőbb uralkodó politikusa volt. Kiváló diplomáciájának köszönhetően sikerült számára a magyar korona visszaszerzése. A magyar király diplomáciai kapcsolatot tartott fenn 1476-tól a nápolyi királlyal, 1479-től a Svájci Kantonok Szövetségével és 1482-ben a moszkvai nagyfejedelemmel állt szövetséges kapcsolatban. Mátyás területi gyarapodást, katonai pozíciót akart magának Közép-Európában, s e célból hálózta be összeköttetéseivel az egész akkori európai kontinenst. Ugyanolyan hódító akarata volt, mint Miksa császárnak, akit időben megelőzőtt, de célja érdekében mesterien alkalmazta a diplomácia fortélyait, s ezért állíthatjuk, hogy az akkori Európában ő volt a legnagyobb kaliberű egyéniség.

(folytatjuk)